

Hvad er en naver?

Ordet nav eller naver kommer af skandinav og betyder egentlig en rejsende håndværkssvend fra Skandinavien.

I middelalderen blev håndværk en selvstændig næringsvej. Det var det allerede for stenhuggere og andet ved de tidlige klosterbyggerier i 7-800-tallets Tyskland og Frankrig. Der var behov for at få repareret og fremstillet nye ting til købstædernes beboere, som tønder, klæder, reb, brød m.m. Derudover var der tilrejsende bønder og fiskere, som solgte deres varer. Håndværkerne organiserede sig i lav. Hvert lav holdt styr på antallet af mestre i byerne og sikrede, at alle indenfor faget blev uddannet lovmæssigt for at modarbejde ufaglært arbejde og fusk. I Tyskland var det 'Zünften', som var deres lavskik.

En lærling skulle optages i svendelaug og blev, som udlært svend, en frimand og tog afsked med sin mester. Efter et halvår drog han på valsen for at lære andre landes sæder og skikke at kende,

dygtiggøre sig og videreudvikle håndværket. Det foregik til fods, og på nakken havde han ranslen med sit eget værktøj og i hånden en spiralformet vandrestav – en Stenz.

En naver skulle have svendebrev og rejsepas. Han skulle være ugift, under 30 år, uden børn og uden gæld inden han tog på valsen. Rejsetiden har varieret med fagene. Nogle var kun afsted 1 år og 1 dag, andre 2 år og 1 dag, men for de gængse bygningshåndværkere, som tømrere, murere, smede og malere var det 3 år og én dag. Den ene dag ekstra skyldes, at han startede turen med en gevaldig afskedsfest, som lagde én dag på turen! På turen boede naveren hovedsageligt på herberg og måtte ikke komme nærmere hjemmet end 50 km.

Naverens iøjnefaldende tøj kaldtes for 'kluff', og skulle bæres hele tiden når han var på valsen – også i fritiden. Det er en tysk arbejdsdragt der blev 'opfundet' i starten af 1900-tallet af en tysk svend, som var inspireret af sømandens vide bukser. Tidligere havde navere hat, vest og jakke, samt almindelige bukser plus ransel og stok. Den snoede stok (Stenz) er opstået senere. Tidligere blev vandrestokken også brugt til at forsvare sig mod landevejsrøvere.

Den sorte hat med bred skygge symboliserede det frie menneske og slipset viste, hvilken håndværkerforening han var medlem af. Naveren skulle også have slips med en nål i. Nålen markerede hvilket laug han var medlem af. I dag er der forskellige farver slips og nogle laug har ingen slips, men bærer nålen i skjortekraven. Også kluffen har forskellige farve og detaljer efter fag.

Beklædningen vakte opsigt og udsendte et signal om, at naveren hørte til en speciel social gruppe. Det siges, at en vandrende svend kun måtte tage tøjet af når han var sammen med en kvinde. Men der var tider, hvor de var så plaget af utøj, at de blev strippet totalt når de ankom til et herberg, for at blive gennemgået for utøj. Desuden bar naveren en ørering, som kunne betale hans begravelse, hvis han skulle dø under rejsen!

Kurt Hedemand – Lokalhistorisk forening i Højby